ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา*

Causal relationship of the factors affected to success of knowledge managementin the schools under the educational fund project.

วิไลวรรณ เสาร์อินทร์ (Wilaiwan Saoin)**
นภาเดช บุญเชิดชู (Napadech Booncherdchoo)***
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (Jittirat Saengloetuthai)***
ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (Chaiyos Paiwithayasiritham)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา และตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยกับข้อมูล เชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 1-รุ่นที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวนทั้งสิ้น 78 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 855 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบจำลองเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

An Article in Partial Fulfillment of the Requirements of the Thesis Submitted “Causal relationship of the factors affected to success of knowledge management in the schools under the educational fund project.”Doctor of Philosophy Thesis in Educational Administration. Nakhon Pathom Rajabhat University.

** นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Ph.D. Student in Educational Administration. Nakhon Pathom Rajabhat University.

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.นภาเดช บุญเชิดชู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

Thesis Advisor: Dr. Napadech Booncherdchoo Assistant Professor Dr. Jittirat Saengloetuthai and Associate Professor Dr. Chaiyos Paiwithayasiritham

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียน ปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน ปัจจัยความสามารถของครู ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) รูปแบบจำลองเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 89.79, P = 0.15) พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนมีอิทธิพลรวมต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ ปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียน และปัจจัยความสามารถของครู

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การจัดการความรู้ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

Abstract

The aims of this research were to examine the factors that affected the success of knowledge management of the schools under the educational fund project,and investigate the causal relationship of the factors with empirical data. The research were 78 schools under the educational fund project (period 1-3) under the Office of Basic Education Commission Ministry of Education. The research informants consisted of 855 directors, deputy directors of academic affairs or the head teachers and teachers, derived by multi-stage random sampling. The instruments used were semi-structured interviews and questionnaires rating scale. Data was analyzed by using a computer program to determine the frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, Pearson product moment correlation and using program computer confirmatory factor analyses to verify the consistency between the model and the hypothesis with empirical data.

The findings were as follows: 1) The factors that affected the success of knowledge management of the schools under the educational fund project comprised 6 factors: leadership, climate and school culture, structure, capacity, process of knowledge management and technology. 2) The model has a goodness-of-fit with the empirical data (Chi-square = 89.79, P = 0.15). The factors of leadership has the highest total influence on success of knowledge management of the schools under the educational fund project. followed by technology, process of knowledge management, structure, climate and school culture and capacity.

Keywords: causal relationship, knowledge management, the schools under the educational fund project.

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ปัจจุบันมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ด้วยความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่เชื่อมโยงโลก เข้าด้วยกัน ในลักษณะของโลกไร้พรมแดน มีการไหลเวียนอย่างเสรีและไร้ขีดจำกัดที่มีฐานของความรู้ การศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา และความเจริญก้าวหน้า โลกยุคปัจจุบัน และอนาคต จึงเป็นโลก ของการแสวงหาความรู้ใช้ความรู้เป็นฐานอย่างเข้มข้น เพื่อเพิ่มศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขัน ยั่งยืนของแต่ละประเทศ ดังนั้น เมื่อโลกก้าวเข้าสู่สังคม และเศรษฐกิจฐานความรู้จึงเป็นแรงผลักดันให้ เกิดการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (พิณสุดา สิริธรังศรี, 2552: 1) จากความสำคัญดังกล่าว ความรู้ที่จำเป็นของคนยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการความรู้ ความสามารถในการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ ยังต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้ ผ่านคน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อพัฒนานวัตกรรมให้เกิดขึ้นใหม่ (ศิริรัตน์ จำปีเรือง, 2553: 165)

ทั้งนี้ การจัดการความรู้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหาร และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานงานที่ปฏิบัติผ่านการเรียนรู้ โดยผู้ปฏิบัติงานขององค์การนำเข้าใช้ในองค์การ เพื่อสร้างองค์การให้มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพสูงขึ้นในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ และภารกิจงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และต่อเนื่องยั่งยืน จัดเป็นวิธีการทำงาน และจัดการองค์การที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการไปพร้อมกัน คือ บรรลุเป้าหมาย พัฒนางาน พัฒนาคน และพัฒนาองค์การ ไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: ก) จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรภายในองค์การเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการผลักดันให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความรู้ความสามารถของครู ที่เป็นความสามารถเฉพาะตัว และการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างบรรยากาศองค์การให้มีการทำงานที่มี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ คือ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ โครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นจะขาดประการใดประการหนึ่งไม่ได้ (อัญญาณี คล้ายสุบรรณ์, 2550: 123) และจากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 ก: 210-211) ได้ระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความมุ่งมั่น การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงขององค์การ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ และการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ ความพร้อม และความสมัครใจ ที่จะนำการจัดการความรู้มาสู่การปฏิบัติทั่วทั้งองค์การ บุคลากรในองค์การยอมรับความสำคัญของความรู้ และการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ องค์การมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม บรรยากาศขององค์การส่งเสริมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้ความรู้ การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ อย่างชัดเจนขององค์การที่จะสร้างความรู้ และการสนับสนุนการจัดการความรู้ พัฒนาประสิทธิภาพองค์การเพื่อให้วิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์การบรรลุผล

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การจัดการความรู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์การ เพื่อก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ คุณภาพ และเพิ่มสมรรถนะของคนในองค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยนำพาให้องค์การสู่ความเป็นเลิศทำให้องค์การสามารถดำรงอยู่ได้ (พรรณี สวนเพลง, 2552: 13) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลทุกรัฐบาล ที่ได้แถลงต่อรัฐสภา ต่างมีอุดมการณ์ และหลักการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา ให้คนไทยทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีแนวคิด และทิศทางการปฏิรูประบบราชการต้องการขับเคลื่อนองค์การภาครัฐให้ดำเนินการจัดการความรู้เพื่อเอื้อต่อการใช้ความรู้ในการทำงานตามขอบเขตความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ โดยมุ่งพัฒนาความรู้ในส่วนราชการ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศให้เกิดลักษณะองค์การ แห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องยั่งยืนเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ และเกิดการขับเคลื่อนปฏิรูปการเรียนรู้ในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 ก: ค) ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทัน ตามกระแส และพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Enriquez, 2001: 211) ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงมุ่งให้โรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติการทางการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นหน่วยที่ให้บริการการเรียนการสอนแก่นักเรียนโดยตรง มีการนำการจัดการความรู้ไปใช้จนประสบความสำเร็จ เนื่องจากโรงเรียนจะเป็นแหล่งที่สร้างความรู้ที่มีพลังมากที่สุด(วิจารณ์ พานิช, 2547: 62-67)

ถึงแม้ว่าโรงเรียนในแต่ละที่จะอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกัน มีนโยบายที่ใช้ร่วมกัน แต่คุณภาพของแต่ละโรงเรียนก็ยังคงมีความแตกต่างกัน อย่างชัดเจนเนื่องจากเป้าหมายของโรงเรียนแต่ละที่ไม่เหมือนกัน การจัดการความรู้ในแต่ละที่ย่อมแตกต่างกันออกไป เช่น โรงเรียนมาตรฐานสากล (world-class standard school) เป็นโรงเรียนที่พัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล รวมทั้งมีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ คือเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะเทียบเคียงมาตรฐานสากล และมีศักยภาพเป็นพลโลก (world citizen) นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนในฝันที่ส่งเสริมเด็กไทย ที่ขาดโอกาสให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพในโรงเรียนดี มีคุณภาพได้ระดับมาตรฐานใกล้บ้านเป็นการขับเคลื่อนพลังปัญญาพลังประสบการณ์ เป็นโรงเรียนที่เติมฝันให้คนในชนบทให้ได้รับโอกาสเสมอภาคกัน ในการให้บุตรหลานเติบโตขึ้นมามีการศึกษาที่ดี

จากความแตกต่างของเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ต่างก็มีทิศทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ เพื่อให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะครูที่ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 1 ซึ่งเป้าหมายของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษานั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระราชดำริว่าเพื่อ “สร้างคนดี สู่สังคม” จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ในโรงเรียน เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการความรู้ทำให้องค์การสามารถรักษาความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ และความรู้ ที่อาจสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร เช่น การเกษียณอายุทำงานหรือการย้ายที่ทำงาน สร้างความสามารถในการปรับตัว และมีความยืดหยุ่น ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจวัตถุประสงค์ของงาน โดยไม่ต้องมีการ

ควบคุม หรือแทรกแซงมากนัก ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้น โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในแต่ละแห่ง ต้องมีการปรับตัวตั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต้องร่วมมือกัน ว่าจะต้องทำยังไงให้โครงการกองทุนการศึกษานั้น ดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สำหรับการอธิบายถึงความสำเร็จในการจัดการความรู้ ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน สามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาและการปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการความรู้ ทำให้ทราบถึงตัวแปรเชิงสาเหตุต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา อันจะนำไปสู่การหาแนวทางเพื่อพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

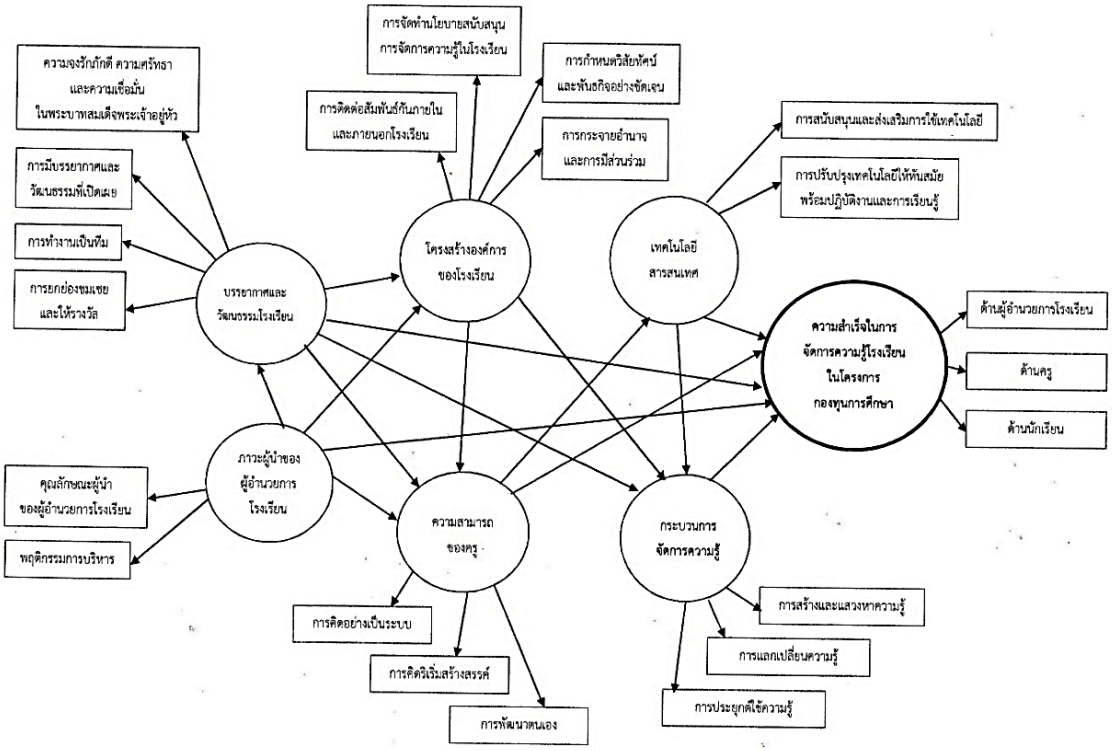
สมมติฐานการวิจัย

รูปแบบจำลองเชิงสมมติฐานของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิด และผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ และความสำเร็จในการจัดการความรู้ทั้งในประเทศ และต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เป็นปัจจัยที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในโรงเรียน มีทั้งหมด 6 ปัจจัย 3 องค์ประกอบความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัย ได้กำหนดชื่อปัจจัยใหม่ ให้มีความครอบคลุมคำอธิบายของปัจจัยที่คล้ายคลึงกัน และแต่ละปัจจัยผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อส่วนองค์ประกอบความสำเร็จในการจัดการความรู้มีทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรูปแบบจำลองเชิงสมมติฐานเบื้องต้น ดังภาพที่ 1

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ภาพที่ 1 รูปแบบจำลองเชิงสมมติฐานเบื้องต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยการสร้างรูปแบบจำลองเชิงสมมติฐานเบื้องต้น ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย

1) การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ และองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดการความรู้ในโรงเรียน เพื่อกำหนดนิยาม ตัวแปร 2) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ระดับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ในด้านการจัดการความรู้ในโรงเรียน ระดับผู้ประสานงานโครงการกองทุนการศึกษา และระดับผู้อำนวยการโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ในด้านการบริหารงานของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา เพื่อวิเคราะห์หาองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการความรู้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลที่ได้สังเคราะห์ พัฒนาเป็นแบบจำลองโมเดลการวิจัยเชิงทฤษฎีเบื้องต้นของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมุติฐานของการวิจัย

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 1-3 (พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2557) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 97 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน และ

ครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 1-3 จำนวนทั้งสิ้น 78 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 855 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ซึ่งได้กำหนดอัตราส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนตัวแปรที่ควรจะเป็น คือ 20 : 1 และได้ใช้โปรแกรมจีสตาร์เพาเวอร์ (G*Power 3) Faul et al. (2007: 175-191) ได้เสนอเพื่อใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ซึ่งเป็นโปรแกรม ที่มีความยืดหยุ่น ใช้งานได้ง่าย และที่สำคัญสามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับสถิติที่ใช้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรทั้งหมด 28 ตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 7 ตัวแปร ตัวแปรสังเกตได้ 21 ตัวแปร

2) ตัวแปรที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวแปรแฝง ดังนี้คือ ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ 1) คุณลักษณะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน 2) พฤติกรรมการบริหาร ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย ปัจจัยบรรยากาศ และวัฒนธรรมโรงเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ 1) ความจงรักภักดี ความศรัทธา และความเชื่อมั่น ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 2) การมีบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เปิดเผย 3) การทำงานเป็นทีม 4) การยกย่องชมเชยและให้รางวัล ปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจอย่างชัดเจน 2) การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วม 3) การจัดทำนโยบายสนับสนุนการจัดการความรู้ในโรงเรียน 4) การติดต่อสัมพันธ์กันภายในและภายนอกโรงเรียนปัจจัยความสามารถของครู วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ 1) การคิดอย่างเป็นระบบ 2) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การพัฒนาตนเอง ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ 1) การสร้างและแสวงหาความรู้ 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ 3) การประยุกต์ใช้ความรู้ ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ 1) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี 2) การปรับปรุงเทคโนโลยีให้ทันสมัย พร้อมปฏิบัติงานและการเรียนรู้ และองค์ประกอบความสำเร็จในการจัดการความรู้โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ 1) ด้านผู้อำนวยการโรงเรียน 2) ด้านครู 3) ด้านนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ในด้านการบริหารจัดการความรู้ในโรงเรียน ระดับผู้ประสานงานโครงการ กองทุนการศึกษา และระดับผู้อำนวยการโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ในด้านแนวคิด การบริหารงานของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ หลักการ แนวคิด องค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดการความรู้

ระยะที่ 2 แบบสอบถามผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอน โรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 1-3 (พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2557) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามวิธีการของ Likert เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามความเป็นจริง ตามพฤติกรรม หรือการปฏิบัติที่บรรยายในข้อคำถาม เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 8 ตอนซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้าน ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00 และตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่น

โดยนำไปทดลองใช้ (tryout) กับโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.48-0.89 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งแบ่งเป็นระดับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา 2 คน ระดับผู้ประสานงานโครงการกองทุนการศึกษา 3 คน และระดับผู้อำนวยการโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา 4 คน

ระยะที่ 2 การส่งแบบสอบถามเก็บข้อมูล โดยนำส่งด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์แบบสอบถามได้รับกลับคืนมาจำนวน 68 โรงเรียน คิดเป็น 750 ฉบับ ร้อยละ 87.72 % ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน เพื่ออธิบายสภาพทั่วไปของตัวแปร ตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยันอันดับที่สอง และคำนวณขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม ขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ และองค์ประกอบความสำเร็จในการจัดการความรู้ในโรงเรียนโครงการ กองทุนการศึกษา โดยวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (path-analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรเหตุ คือ ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร ได้แก่ 1) ปัจจัยภาวะผู้นำ ของผู้อำนวยการโรงเรียน ตัวแปรแฝงภายใน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ปัจจัยบรรยากาศ และวัฒนธรรมโรงเรียน 2) ปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน 3) ปัจจัยความสามารถของครู 4) ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ 5) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า รูปแบบจำลองเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติวัดความกลมกลืนของรูปแบบ คือ Chi-square = 89.79, p = 0.15, df = 77, Chi-square/df = 1.17, RMR = 0.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, PGFI = 0.33, NFI = 1.00, CFI = 1.00, PNFI = 0.37, RMSEA = 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียน ในโครงการกองทุนการศึกษา ดังนี้ 1) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน (LEA) มีอิทธิพลรวม ต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษามากที่สุด มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.85 ค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.18 และค่าอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.67 รองลงมา คือ 2) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ (TEC) มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.68 ค่าอิทธิพล

ทางตรง เท่ากับ 0.52 และค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.16 3) ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ (PKM) มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.49 และค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.49 4) ปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน (STR) มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.46 และค่าอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.46 5) ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียน (SCL) มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.29 ค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.32 และค่าอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ -0.03 6) ปัจจัยความสามารถของครู (CA) มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.19 ค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -0.41 และค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.61 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีจำนวน 6 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน 2) ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียน 3) ปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน 4) ปัจจัยความสามารถของครู 5) ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ 6) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีสอดคล้องในบางปัจจัยกับผลงานวิจัยของ จำเริญ จิตรหลัง (2550) ฉลองรัฐ อินทรีย์ (2550) ทิพย์รัตน์ อติวัฒนชัย (2550) จักรัตน์ แสงวารี และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์ (2556) วันวิสาข์ คงทน (2556) ปกรณ์ ลิ้มโยธิน (2557) Chen (2004) และ Keyser (2004) ซึ่งพบว่า ปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดสังคมฐานความรู้ในโรงเรียน ปัจจุบันองค์การที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการจัดการความรู้มาใช้ในองค์การมีองค์ประกอบหลัก ที่สำคัญในการจัดการ ความรู้ คือ มีผู้นำที่มีพฤติกรรมในการส่งเสริม และสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้โดยกำหนดไว้เป็นวิสัยทัศน์ขององค์การ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

2. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

2.1 ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน (LEA) มีอิทธิผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา โดยรวมสูงสุด มีค่าอิทธิพลรวมอันดับที่ 1 เท่ากับ 0.85 ซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียน (SCL) ผ่านปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน (STR) และผ่านปัจจัยความสามารถของครู (CA) สอดคล้องกับแนวคิดของ Hersey & Blanchard (1988) Katz & Kahn (1996) Steers (1977) Baron & Greenberg (1990) สัมมา รชนิชย์ (2556) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญจันทร์ สีสันต์ (2554) จักรัตน์ แสงวารี และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์ (2556) รังสรรค์ อ้วนวิจิตร (2554) และอัญชลี สุขวิบูลย์ (2559) กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา (2559) ซึ่งพบว่า ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมมีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ตามมีความศรัทธา ให้ความไว้วางใจ เต็มใจที่จะปฏิบัติงาน โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน จึงควรมีภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นเพื่อนำพาบุคลากรในโรงเรียนให้พร้อมที่จะดำเนินงานการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ (TEC) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีค่าอิทธิพลรวมอันดับที่ 2 ซึ่งมีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.68 มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ (PKM) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2547) Choi (2000) Chua (2004) Hussian et al. (2004) และบุญจันทร์สีสันต์ (2554) ซึ่งพบว่าความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนความรู้สามารถทำได้ง่ายขึ้น มีความทันสมัย ส่งผลทางตรงไปยังกระบวนการจัดการความรู้ และส่งผลทางอ้อมไปยังความสำเร็จการจัดการความรู้ด้วย ซึ่งจะช่วยให้การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ (PKM) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีค่าอิทธิพลรวมอันดับที่ 3 ซึ่งมีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.49 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพ็ชรรัตน์ ฮีมินกูล (2554) และบุญจันทร์ สีสันต์ (2554) ซึ่งพบว่าเป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลทางตรงเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะเป็นปัจจัยที่เชื่อมต่อให้ปัจจัยอื่นไปมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ ดังนั้น ปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ จึงถือได้ว่ามีความสำคัญ ต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

2.4 ปัจจัยโครงสร้างองค์การของโรงเรียน (STR) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการ ความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีค่าอิทธิพลรวมอันดับที่ 4 ซึ่งมีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.46 มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยความสามารถของครู (CA) และผ่านปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ (PKM) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจำเริญ จิตรหลัง (2550) Marquardt & Reynolds (1996) และ Kaiser (2000) ซึ่งพบว่า การจัดโครงสร้างองค์การแบบผสมผสานที่มีการบูรณาการ เป้าหมาย หน้าที่ บทบาท ความพยายามในการทำงาน การแก้ปัญหา และการตัดสินใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ ตลอดจน มีการจัดโครงสร้างองค์การที่กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และการจัดโครงสร้างองค์การ ที่เอื้ออำนวยความสะดวก

จัดโครงสร้างขององค์การมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล ในองค์การ การจัดโครงสร้างขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความยืดหยุ่น บรรยากาศ ที่เปิดเผย และมีความคล่องตัว จะก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม ช่วยเสริมสร้างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

2.5 ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมโรงเรียน (SCL) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีค่าอิทธิพลรวมอันดับที่ 5 ซึ่งมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.29 มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยความสามารถของครู (CA) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Marquardt & Reynolds (1996) Fong & Kwok (2009) ปริณ บุญฉลวย (2556) บุญจันทร์ สีสันต์ (2554) และวันวิสาห์ คงทน (2556) ซึ่งพบว่า การสร้างบรรยากาศที่ดี ที่เหมาะสมต่อการทำงาน รวมทั้งการสนับสนุนให้ครูมีขวัญกำลังใจ และสร้างวัฒนธรรมในโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นปัจจัย ที่สำคัญในการช่วยให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล องค์การแห่งการเรียนรู้ต้องมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องมีวัฒนธรรมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความตระหนักในตน การใคร่ครวญ และการสร้างสรรค์

2.6 ปัจจัยความสามารถของครู (CA) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีค่าอิทธิพลรวมอันดับที่ 6 ซึ่งมีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.19 มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ (TEC) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bennett & O'Brien (1994) Marquardt & Reynolds (1996) Choi (2000) และสุดหทัย รุจิรัตน์ (2559) ซึ่งพบว่าครูที่มีความรู้ความสามารถ จะสามารถคิดอย่างเป็นระบบ เข้าใจ และมองเห็นความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน สร้างความใฝ่ฝันถึงอนาคตร่วมกัน และฝึกการเรียนรู้ของการทำงานเป็นทีม ฝึกใช้วิธีคิดในการแก้ไขปัญหาหลาย ๆ แบบ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพื่อให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลง สามารถใช้เทคโนโลยีได้ ทำให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน มีอิทธิพลรวมสูงที่สุดที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา เพราะฉะนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามจุดหมาย ลักษณะประจำตัวของผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มีอิทธิพลต่อครูในโรงเรียน จนสามารถทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ และประสบความสำเร็จ เช่น สติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ การครองตน ความสามารถในการปฏิบัติงาน และบุคลิกภาพ รวมถึงพฤติกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สำคัญ ในการปฏิบัติงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ดีจะต้องเป็นผู้นำที่ดี พัฒนาองค์การของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในฐานะผู้นำ และช่วยเหลือคนอื่นให้สามารถปฏิบัติเหมือนกับตนเองได้ นับเป็นงานที่ท้าทายอย่างยิ่งของผู้อำนวยการโรงเรียน อันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ หรือความล้มเหลวต่อโรงเรียน ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่ผู้อำนวยโรงเรียน ควรนำไปใช้ ดังนี้ 1) การสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาในด้านการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาตนเอง เพราะครูจะเป็นกลไกที่ดีในการ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ช่วยขับเคลื่อน การจัดการความรู้ในโรงเรียนได้ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรยึดหลักการเรียนรู้ในโรงเรียนร่วมกัน สร้างความใฝ่ฝันถึงอนาคตร่วมกัน ฝึกการเรียนรู้ของการทำงานเป็นทีม เข้าใจ และมองเห็นความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ทั้งภายใน และนอกโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนไม่กลัวความล้มเหลว มุ่งมั่น พยายาม อดทน จนประสบความสำเร็จ 2) ให้ความสำคัญ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดบรรยากาศ และวัฒนธรรมในโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากบรรยากาศ และวัฒนธรรมในโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการช่วยให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จะต้องสร้างวัฒนธรรม และค่านิยมที่ดี ดังนี้ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) การมีบรรยากาศ และวัฒนธรรมที่เปิดเผย ส่งเสริมบรรยากาศความไว้วางใจ ซื่อสัตย์ เอื้ออาทร ยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน สื่อสารกันอย่างเปิดเผย ไม่มีลับลมคมใน ทำงานแบบเป็นกันเอง ผู้อำนวยการโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครู ได้พูด ได้ทำในสิ่งที่ตนเองคิด ส่งเสริมบรรยากาศแห่งการศึกษาค้นคว้าทั้งในและนอกโรงเรียน สนับสนุนวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สื่อสารกันได้ชัดเจนเหมาะสม จนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลในโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 1-3 ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะขยายไปสู่โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยแบ่งตามบริบทของแต่ละภูมิภาคซึ่งมีการขับเคลื่อนในลักษณะเดียวกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ สร้างคนดีแก่บ้านเมือง เพื่อศึกษาการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในรูปแบบต่าง ๆ และนำกระบวนการ PLC มาปรับใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. (2559). “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.” **วารสาร Veridian E-Journal** ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2559): 1510-1525.

จักรีรัตน์ แสงวารี และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. **วารสารเกษมบัณฑิต** ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2556): 99-113.

จำเริญ จิตรหลัง. (2550). **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี. **รามาธิบดีพยาบาลสาร** ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2552): 76-85.

ทิพย์รัตน์ อติวัฒนชัย. (2550).**การจัดการความรู้ในวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญจันทร์ สีสันต์. (2554). **การพัฒนาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในฝัน**. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปกรณ์ ลิ้มโยธิน. (2557). **การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา การวิจัยแบบผสมผสานวิธี.** สาขาวิชาการจัดการ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ปริณ บุญฉลวย. (2556). วัฒนธรรมองค์การ องค์การการเรียนรู้กับประสิทธิผลองค์การของศาลยุติธรรม ตัวแบบสมการโครงสร้าง. **วารสารศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี** ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 181-229.

พรรณี สวนเพลง. (2552). **เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสาหรับการจัดการความรู้.**กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

พิณสุดา สิริธรังศรี. (2552). **รายงานการวิจัย เรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10-20 ปี.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.

เพ็ชรรัตน์ ฮีมินกูล. (2554). **มาตราวัดการจัดการความรู้.** ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รังสรรค์ อ้วนวิจิตร. (2554). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก.**วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

วันวิสาข์ คงทน. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ของบุคลากรฝ่ายสารสนเทศ คณะพยาศาสตร์ศิริราชพยาบาล. **วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์** ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน): 112-128.

วิจารณ์ พานิช. (2547). **สถานศึกษากับการจัดการความรู้เพื่อสังคม.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ศิริรัตน์ จำปีเรือง. (2553). ความรู้ที่จำเป็นของยุคเศรษฐกิจฐานความรู้. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร** ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน): 165-171.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2547). **การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: จิรวัฒน์เอ็กซ์เพรส.

สัมมา รชนิชย์. (2556). **ภาวะผู้นำของผู้บริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สุดหทัย รุจิรัตน์. (2559). “รูปแบบการเสริมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนระดับประถมศึกษา.” **วารสาร Veridian E-Journal** ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม-เมษายน 2559): 780-794.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **การเรียน การจัดการความรู้ในภาคการศึกษา จากมหกรรมตลาดนัดการจัดการความรู้ระดับภูมิภาคและระดับชาติ.** กรุงเทพฯ: แคนนา กราฟฟิค.

_____ . (2552 ก). **รายงานการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้.** กรุงเทพฯ: เจริญผล.

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ์. (2550). **การจัดการความรู้ฉบับปฐมบท.** นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้งกรุ๊ป.

อัญชลี สุขวิบูลย์. (2559). “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10.” **วารสาร Veridian E-Journal** ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559): 1452-1466.

ภาษาต่างประเทศ

Baron, R. A. & Greenberg, J. (1990). **Behavior in organizations understading and managing the human side of work (**3rd ed.). Massachusetts: Allyn and Bacon.

Bennett, J. K., & O’Brien, M. J. (1994, June). The building blocks of the learning organization. **Training, 3**, 41-49.

Chen, L. Y. (2004). **An examination of the relationship among leadership behaviors, knowledge sharing and organizations’ marketing effectiveness in professional service firms that have been engaged in strategic alliances**. Doctoral dissertation Business Administration Graduate School, The Nova Southeastern University.

Choi, Y. S. (2000). **An empirical study of factors affecting successful implementation of knowledge management.** University of Nebraska Doctor of Philosophy.

Chua, A. (2004). Knowledge management system architecture: A bridge between km consultants and technologists. **International Journal of Information Management, 24** (1), 87-98.

Enriquez, J. (2001). **As the future catches you**. New York: Tuttle-Mori.

Faul, F. et al. (2007). G*Power.3: A flexible statistical power analysis programe for the social, behavioral, and biomedical science. **Behavior Research Methods, 39,** 175-191.

Fong, P. S. W. & Kwok, C. W. C. (2009, December). Organizational culture and Knowledge management success at project and organizational levels in contracting firms. **Journal of Construction Engineering and Management, 135** (12), 1348-1356.

Hersey, P. & Blanchard, K. H. (1988). **Management of organization behavior: Utilizing human resources** (5th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Hussain, F. et al. (2004, May). Managing knowledge effectively. **Journal of Knowledge Management Practice.** Retrieved 22 October 2015, from http://www.tlainc.com/articl66.htm

Kaiser, S. M. (2000). **Mapping the learning organization: Exploring a model of organizational learning.** Ph.D. Dissertation, Louisiana State University, U.S.A.

Katz, D. & Kahn, R. L. (1996). **The social psychology of organizations**. New York: John Wiley & Sons.

Keyser, R. L. (2004). **Assessing the relationship between knowledge management and plant performance at the Tennessee Valley Authority**. Alabama: The University of Huntsville.

Marquardt, M. J. & Reynolds, A. (1996). **The global learning organization**. New York: Irwin.

Steers, R. M. (1977). **Organizational effectiveness: A behavioral view.** Santa Monica, California: Goodyear Publishing.